

Asia: VN/1072/2025

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi laeiksi valtakunnallisista opinto-, koulutus- ja tutkintorekistereistä annetun lain, julkisyhteisöjen henkilöstöltä vaadittavasta kielitaidosta annetun lain 13 §:n ja valtakunnallisesta osaamistietovarain

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Opetus- ja kulttuuriministeriö on pyytänyt oikeuskanslerilta lausuntoa yllä mainitun hallituksen esityksen luonnoksesta. Esitän lausuntonani seuraavaa.

Esitysluonnoksen säätämisyjärjestysperusteluissa selostetaan Suomen perustuslain 10 §:n 1 momenttiin liittyvää perustuslakivaliokunnan lausuntokäytäntöä. Esitysluonnokseen sisältyvien säännösehdotusten perustuslainmukaisuutta ei kuitenkaan jaksossa lainkaan perustella. Hallituksen esityksen säätämisyjärjestysperusteluissa tulee tehdä kokoavasti selkoa lakiehdotuksen perustuslain kannalta merkityksellisistä säännöksistä ja esittää arvio siitä, millä perusteilla niiden katsotaan olevan sopusoinnussa perustuslain ja tarpeen mukaan myös Suomea sitovien kansainvälisten ihmisoikeusvelvoitteiden kanssa (ks. PeVL 41/2010 vp, s. 6/II sekä Lainkirjoittajan oppaan jakso 3.4). Paitsi että selostetaan perustuslain säännöksiin liittyvää käytäntöä, on myös esitettävä sen perusteella tulkinnat käsillä olevan lakiehdotuksen kannalta sen jälkeen, kun on identifioitu, miltä osin ehdotus on perustuslain kannalta relevantti ja miltä osin siihen liittyy sitä koskevia perustuslaillisia epäselvyyksiä. Säätämisyjärjestysperusteluja on välttämätöntä täydentää.

Esitysluonnoksen 1. lakiehdotuksen 10 ja 11 d §:iin ehdotetaan lisättäväksi aineellinen viittaus julkisuuslain 15 §:ään, jossa säädetään asiakirjan pyytämistä koskevan asian siirtämisestä toiselle viranomaiselle. Viittauksen tarkoitus ja tarve jäävät esitysluonnoksen perusteella epäselviksi. Lisäksi viittauksen muotoilun perusteella herää kysymys, olisiko sillä tarkoitus rajata julkisuuslain mainitun pykälän soveltamista Opetushallituksessa.

Mainitun lakiehdotuksen 10 ja 11 d §:ssä ehdotetaan lisäksi säädettäväksi Opetushallituksen oikeudesta siirtää tietojen pyytämistä koskeva asia paitsi viranomaiselle myös muulle kyseisissä säännöksissä mainituille tahoille. Esitysluonnoksen pohjalta ei ole pääteltävissä, minkä lainsäädännön nojalla tällaiset muut tahot kuin viranomaiset käsittelevät ja ratkaisivat niille siirretyn tietopyynnön eikä se, olisiko Opetushallitus tietopyynnön siirrettyäänkin edelleen vastuussa tietojen luovutuksen lainmukaisuudesta.

Saman lakiehdotuksen 15 §:ään ehdotetaan lisättäväksi, että eräitä pykälässä mainittuja, ylioppilastutkintorekisteriin tallennettuja tietoja, jotka sisältävät henkilötietoja, voitaisiin luovuttaa myös Ahvenanmaan opiskelijavalintaa varten. Säännöksestä ei kuitenkaan ilmene, mille taholle mainittuja tietoja voitaisiin luovuttaa. Myös lakiehdotuksen 20 §:ään lisättäväksi ehdotettu uusi 2 momentti jättää epäselväksi sen, millä taholla olisi jatkossa oikeus salassapitosäännösten estämättä saada kyseisiä tietoja mainitun pykälän 1 momentissa luetelluista tietolähteistä. Säännöksiä on tarpeen täsmentää.

Esitysluonnoksen 1. lakiehdotuksen olisi tarkoitus tulla voimaan 1.1.2027 (ks. esitysluonnoksen jakso 8, jossa tosin ei mainita, minkä lakiehdotuksen voimaantuloajankohtaa siinä selostetaan). Mainittuun lakiehdotukseen sisältyisi siirtymäsäännös, jonka mukaan kyseisessä laissa tarkoitetut tiedot, joita olisi vuoteen 2026 asti tallennettu muiden säännösten nojalla, voitaisiin tallentaa takautuvasti myös lain voimaantuloa edeltävältä ajalta. Siirtymäsäännöksen merkitys jää tällaisenaan epäselväksi. Säännöksestä ei esimerkiksi ilmene, minne laissa tarkoitettuja tietoja voitaisiin takautuvasti tallentaa lain voimaantuloa edeltävältä ajalta. Siirtymäsäännös on lisäksi kirjoitettu mahdollistavaan muotoon ("voidaan tallentaa"), mutta esimerkiksi lain 9, 9 d ja 11 c § sisältävät tallentamiseen velvoittavaa sääntelyä. Siirtymäsäännöstä ja sen perusteluja on tarpeen tarkentaa.

Tämä asiakirja on allekirjoitettu sähköisesti.

Oikeuskansleri Janne Salminen

Vanhempi oikeuskanslerinsihteeri Taru Kuosmanen

Kuosmanen Taru
Oikeuskanslerinvirasto - Valtioneuvoston oikeuskansleri